SỐ THỨ 1508

NGÀY THỨ NĂM 23 MARS 1922

NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中圻新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ : 0$02

	HANOI					
	[illegible]	Người đem đến nhà	Gởi số Giấy thép	Bắc-kỳ, Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ, Đại-Pháp và các thuộc-địa Pháp	Ngoại-quốc
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và Các công-sở	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	9 . 00	»
Sáu tháng. .	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 30	4 . 50
Ba tháng . .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25
Một tháng. .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE n° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

4e page { *Une seule insertion.* . . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel Par centimètre et par insertion. . . . . . . 0$18 le c/m }
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái tư-cách làm một nhà buôn phải thế nào?

Ở trong cái thế-giới thương chiến ngày nay, ai cũng biết nghề buôn là một nghề rất quan-hệ. Nước ta gần đây những người có chí về thương-nghiệp cũng nhiều; nhưng mà mười người thường thất bại đến bảy tám người; có kẻ nói vì không sẵn nề-nếp; có kẻ nói vì không gặp thời-cơ; quả cũng có thể thật. Đều thiết nghĩ nề-nếp làm mãi tất thế nào cũng phải thành; thời-cơ làm mãi tất thế nào cũng phải gặp; trong cái số những người thất bại ấy cũng thiếu gì người sẵn nề-nếp, gặp thời-cơ mà thất-bại vẫn hoàn thất-bại thì là cớ gì? Xét cho cùng chỉ tại chưa đủ cái tư-cách làm một nhà buôn vậy.

Cái tư-cách làm một nhà buôn kể ra thì nhiều, nhưng có mấy cái đức-tính rất cần, hễ thiếu một điều nào thì tức là cái mầm thất-bại tự đó.

1° *Cần kiệm.* — Sự-nghiệp thành bởi siêng mà hư bởi lười; sinh kế thừa bởi kiệm mà quẫn bởi hoang, cái lẽ nhất định xưa nay như thế. Nói giả thử có hai nhà buôn, bằng đầu tư-bản cũng ngang như nhau, cũng cùng ở một phố, cũng cùng làm một nghề, một nhà làm công việc siêng, tiền thu nhập được mỗi ngày mỗi tăng, tính lại tiết-kiệm, mỗi ngày vốn lại thêm dày ra, vốn thêm thì lãi cũng thêm. lãi lại thành vốn, vốn lại sinh lãi, chẳng bao lâu mà có bạc ngàn bạc muôn; một nhà làm công việc lười biếng, buôn bán không chạy, thu nhập không được bao nhiêu, tính lại hoang toàng, kiếm một đồng tiêu mười đồng, rút lại ăn đến hết vốn, mà vỡ nợ lúc nào không hay. Cũng vốn-liếng thế, cũng buôn bán thế, trong một ít lâu mà hai nhà hơn kém khác nhau ra đến thế, chỉ vị cần kiệm với không cần-kiệm mà thôi. Kìa những ông đại-phú-hào Hoa-kỳ phần nhiều xuất thân ở chốn bần hàn, trong vài chục năm giàu có thiên-tải vạn ức, tuy có nhiều nguyên-nhân khác, mà cốt nhất lấy cần-kiệm làm đầu. Vì cái yếu-quyết làm giàu, trước hết là phải ra công khó nhọc mà làm ra tiền, sau nữa là phải ăn tiêu dè dặt mà để dành tiền; làm ra tiền mà lại để dành được tiền, thì vốn tất càng ngày càng to; vốn đã càng ngày càng to, thì lãi cũng càng ngày càng nở, cho nên không vốn lớn không mong giàu to được, mà không cần kiệm thì vốn lớn bởi đâu mà ra; lúc có vốn lớn rồi, công việc làm ăn cũng to, càng phải tốn công coi sóc, so hơn quản thiệt, chi-li từng tí mới được. Ông Morgan làm chúa nhà băng bên nước Hoa-kỳ, một ngày muôn việc, không lúc nào dời mắt dời tay, ông khách nào tới chơi, được tiếp chuyện năm phút đồng hồ là quí-trọng nhất, cần đến như thế là cùng. Ở bên Âu Mỹ bây giờ, những nhà buôn lớn tìm cách lợi dụng hết cả các cái đồ hư nát vụn-vặt, lại làm ra thành đồ bán có tiền được, từ mạt cưa vỏ bào không bỏ một thí, kiệm đến như thế là cùng. Các nhà buôn nên theo đó làm mô-phạm vậy.

2° *Ngay thẳng.* — Người ta không ngay thẳng không thể đứng vững được ở đời; thánh hiền đời xưa vẫn dạy như thế. Giả dối lật-lọng, khi bị người ta chỉ-trích, tất là thân danh điếm-nhục, không còn mặt mũi nào ở trong xã hội nữa; người thường còn vậy, huống chi nhà buôn. Nhà buôn cốt nhất là giữ lấy tín-dụng, nếu không ngay thẳng mà để đến nỗi tín dụng truỵ lạc thì còn buôn bán được với ai. Nói ngay cái chuyện ở nước mình năm trước đây: lúc ấy bên Tây đong bắp nhiều, người mình đem bắp bán phần nhiều thấm nước vào cho nặng cân; người ngoài mắc lừa mình một lần, sau không thèm mua của mình nữa; nghề giồng bắp cả nước mang hại; đứa làm gian đó cũng không tránh khỏi cái hại ấy được; lợi bất cập hại, tưởng người ngu mà trở lại hóa mình ngu. Còn những kẻ ăn lận ăn lừa, ăn bớt ăn xén, lợi chẳng được mấy, mà kẻ khinh người ghét, không còn mong làm ăn gì được với ai nữa; tham cái lợi nhỏ trước mắt mà không kể tới cái danh-dự, cái sự-nghiệp một đời, dại đâu có dại đến thế! Xét kỹ những nhà đại-thực-nghiệp xưa nay thành công được đại để những người thành-thực phần nhiều; thường có người chất-phác mộc-mạc, không tài-cán gì cho lắm, mà vì một cái đức ngay thẳng, được nhiều người tin cậy, làm nên sự-nghiệp lớn lao. Ông Lincoln sau làm đến tổng-thống nước Hoa-kỳ, hồi nhỏ bán hàng một cửa hàng tạp-hóa, có một người đàn bà vào mua hàng, trả dư tiền, đến tối, ông tính sổ biết lắm, đi mấy dặm đường tìm tới nhà người đàn bà ấy trả lại tiền dư cho người ta; từ đấy cửa hàng ông bán hàng cực đắt. Coi thế thì biết ngay thẳng quả là cái đức rất cần rất quí cho nhà buôn.

3° *Hòa vui.* — Đạo xử thế nên lấy hòa-thuận vui vẻ đối đãi với mọi người; thứ nhất là nhà buôn lại cần phải có cái đức-tính ấy lắm. Những người hòa-thuận vui-vẻ ai thấy lại chẳng ưa, mà những kẻ gắt-gỏng kiêu-kỳ ai thấy lại chẳng ghét. Thử hỏi có hai cái hiệu buôn, một hiệu tiếp đãi khách khứa rất nhã nhặn tử-tế, vô luận khách mua hàng nhiều hay ít, có mua hay không mua, cũng lễ-ý ân-cần, chào mời mềm-mỏng, khách muốn lấy xem thứ gì thì xem, mua không tùy lòng, không hề nói động nửa tiếng; hiệu kia thì tiếp đãi khách khứa không được chu-chí, khách vào hàng không mua, ra dáng lầu-bầu ngay, xem mà không mua hoặc mua mà lựa lọc quá kỹ, có ý gắt gỏng đều nọ tiếng kia; trong hai hiệu ấy, khách đi mua hàng thích vào hiệu nào hơn? Cho nên hòa vui cũng là cái đức-tính rất cần rất quí cho nhà buôn nữa.

4° *Tiến thủ.* — Tục-ngữ có câu: nhân-dục vô nhai. Đó là cái thông tình của người ta, mà trăm nghề trăm nghiệp cái gì cũng nhờ thế mà có tiến bộ. Có lắm người an thường thủ phận, chỉ khu-khu lo mất cái địa-vị hiện-thời, không dám mong khoáng-trương gì hết; biết đâu thiên-hạ sự không tiến thì tất phải lui; muốn tiến mà khỏi lui, tất phải có chí tiến thủ. Tiến thủ là thế nào? Là dũng-cảm và kiên-nhẫn. Thương-chiến cũng như binh chiến, không dũng cảm quyết không thắng được giặc; đã định được cái mưu quyết thắng thì phải có cái dũng tranh tiên; nhưng nếu hữu thủy vô chung, thấy trắc-trở mà ngã lòng, gặp gian-nan mà thôi chí, giữa đường đứt gánh, mong gì thành công; lại phi có kiên-nhẫn nữa cũng không nên được. Vừa dũng-cảm mà vừa kiên-nhẫn, thì việc gì mà chẳng thành công, người nào mà chẳng thành công, chẳng chóng thì chầy, chẳng lớn thì nhỏ, tùy cái tài trí, cái cảnh-ngộ của mỗi người mỗi khác nhau, mà chắc không ai đến nỗi thất bại.

Tư-cách làm một nhà buôn phải như thế mới là tạm đủ: đã có những đức-tính ấy, rồi ra công khảo-cứu những phép kế-toán, những cách tổ-chức, những hàng-tình các chỗ, những sản-vật mọi nơi, đường vận-tải làm sao cho mau, mối tiêu-thụ làm sao cho rộng, kinh-nghiệm một ngày một thạo, giao-dịch một ngày một đông, thì thật là hoàn toàn cái địa-vị một nhà đại-thương vậy.

P.

Tự-khiêm và tự-trọng

Ta thường thấy người giàu sang hay kiêu ngạo với kẻ nghèo hèn; kẻ nghèo hèn hay dua-nịnh những người giàu sang: Kiêu ngạo là bụng hẹp-hòi; dua nịnh là tính đê mạt. Vậy nên những người nào mà có tính kiêu ngạo và dua nịnh, thì tất nhiều người trong xã-hội bình phẩm chê-bai, cho là người bất đức. Mà câu bình phẩm ấy, dẫu cho người có tính kiêu-ngạo a-dua, cũng phải công-nhận, chớ không trái lại được bao giờ; nên có người nói chuyện thường phủ đầu ngay bằng câu: « Tôi không phải là nói nịnh ông », hoặc câu: « Tôi không phải là dám khinh bác ». Xem thế đủ biết hai cái ấy là hai thói xấu có thể làm hại cho mọi việc.

Thế nhưng nhiều người chỉ biết kiêu ngạo a-dua là hai cái thói xấu, mà không biết nguyên-nhân hai cái thói xấu ấy, lại tự hai đức tính rất tốt, rất quí, rất cao thượng, rất cần cho đời người mà sinh ra. Hai đức tốt ấy là gì? là *tự khiêm* và *tự trọng*. Tự khiêm và tự trọng, vốn là hai đức tính tốt, thế mà lắm kẻ nhận nhầm, trông gà hóa quốc, thành ra sai một ly đi một dặm, rồi hóa làm hai căn tính rất xấu xa là kiêu ngạo và a-dua, để đến nỗi ai cũng bình-phẩm chê bai, ai cũng khinh rẻ bỉ bạc. Thế thì chẳng nên nhận cho kỹ, biện cho tinh lắm sao?

Tự khiêm là thế nào? Tự khiêm là không lấy mình làm đủ: không tự lấy tài đức của mình là đủ làm mọi việc; không tự lấy công-nghiệp của mình là đủ hơn mọi người. Duy không lấy tài đức của mình là đủ cho nên nhà chính-trị biết lợi dụng những chính sách hay của cổ-kim; nhà buôn bán biết thâu nhặt các phương pháp gọn gàng của mọi người; nhà công-nghệ biết mô-phỏng những chế-độ tiện lợi, mà càng ngày càng tinh; nhà nông-phố biết so sánh những qui-mô tinh tường, mà mỗi phần mỗi lợi; người học-tập biết thu-thái những tư tưởng cao rộng của người, biết xem xét những trí-thức thâm thúy của người; rồi sau một bậc một lên, trình độ sẽ càng cao, tiến bộ sẽ càng chóng; việc làm có nửa mà công gấp, cũng là bởi biết tự-khiêm không lấy tài-đức của mình là đủ, mà được nên hiệu quả lớn lao. Vì rằng tài-đức của mình có hạn, mà trí thức thiên hạ không cùng vậy. — Duy không lấy công nghiệp của mình làm đủ, cho nên nhà chính-trị cố chí theo noi trong đường hưng lợi trừ hại, để gây dựng nên công quả to-tát; nhà nông nhờ … lòng mở mang địa lợi để gây dựng … suy-xét nghiên cứu, để suốt-đạt được khoa-học cao sâu; cho đến nhà buôn bán, nhà công nghệ cũng đều khốn tâm hành lự để cải-cách sáng-tạo cho nghề-nghiệp của mình được hoàn bị, mọi vẻ mọi hay. Phàm những người có nghị-lực kiên-tâm để sửa sang công nghiệp cho thêm khoáng trương, đều là người biết tự-khiêm cả, bởi vì như người có đói thì mới ăn được thêm, cây có non thì mới vun cho lớn được.

Xem thế thì tính tự khiêm thực là một cái nguyên-liệu để làm các việc: xe có to mới chở được thêm người, nước có vơi thì mới đổ được thêm đầy: người có tự-khiêm thì tài đức công-nghiệp của mình mới được thêm tốt tươi rộng rãi. Chớ nếu không biết tự-khiêm thì mình đã là giỏi, mình đã là đủ, mình đã là hay, … chén đã đầy nước, thêm một người ngồi cũng đổ, rỏ một giọt nước cũng tràn, còn mong tiến lên sao được. Con ếch ngồi trong đáy giếng, trông trời bé bằng vung; người đứng ngảnh vào tường, trông đất không còn một bước; bởi vì ngoài cái giếng cái tường, tầm con mắt không còn biết trời đất là gì nữa, người tự đại tự-mãn cũng thế, ngoài công nghiệp tài đức của mình tưởng không còn có gì hơn. Vậy nên không khi nào còn hơn cái trình độ của mình đã tới được nữa.

(*Còn nữa*) Phạm bật-Minh.

Cơ-khí giúp luân-lý

(*Tiếp theo*)

Từ lúc có báo chương đến giờ, không một báo nào là không có lời thán trách cho bọn thiếu niên ngày nay đem lòng lãnh đạm mà đối với gia-tộc, với thân-nhân, nghĩa coi chừng dửng-dưng với thân thích. Lời thán trách đó không phải là không chánh đáng; song cái chánh đáng ấy chỉ bằng một cái tia sáng trong nhiều cái tia sáng chiếu rọi vào cõi chân lý hay là chỗ lẽ phải ở đời.

Vậy thì đã là nhà luân lý ở thời-đại này, muốn làm nhà luân-lý hoàn toàn nhân thứ thì phải trông thấu cả các tia sáng là các khoa học thì mới biết rằng: không một khoa học nào là không có quan-hệ mật-thiết đến luân-lý, bởi vì cái mục đích của khoa học chẳng qua là để khám phá cái kho chân lý bí-tàng của tạo-vật đem ra mà ứng dụng cho cái nhu-yếu của loài người, vì cái hạnh phúc của loài người chẳng qua là được thỏa mãn cái sự nhu-yếu, miễn là đừng có vượt qua cái giới-hạn tự do mà thôi. Nhưng mà nói thế thì bao la khoáng đãng quá, hình như sai lạc mất đề mục này rồi — để khi nào nhiều thì-giờ sẽ xin bàn rộng — vậy hãy nói cái khoa cơ khí này giúp cho luân lý trong xã hội ta được những thế nào? để gọi là ghi chút công lao vào trong lịch sử của xã-hội và đem giới thiệu với bọn thiếu niên một vị ân nhân cơ khí, cho khỏi phụ cái công-lao của khoa học ấy, có thể cho là cái cơ-quan hành động trong cái xưởng luân lý chế tạo hạnh phúc cho đời người.

Đời này là đời khoa học mở mang, giao thông tiện lợi không một dân nào là không mở rộng cửa ra đón lấy bạn bè trong bốn họ là trắng, vàng, đen, đỏ, ở giải rắc ra năm xóm là ngũ đại châu, để mà họp mặt vui chung trong cái hương thôn thế giới. Nay trông thấy bọn đàn anh bên xóm Âu xóm Mỹ cực kỳ sung sướng bảnh bao, mà trong cái sung sướng bảnh bao ấy cũng là đeo bọc những phẩm-vật do người ta lấy … mà chế ra. Mình tuy không thể tự chế được, song cũng biết ham muốn cái sự sung sướng bảnh bao ấy. Sự ham muốn đó người không lượng ra thì lấy làm bỉ, mà ta đây lại có ý ngợi khen, khen rằng đó là do cái lòng ái mĩ — ái mĩ sinh ra ái-tình, ái-tình lại là sinh-mẫu của luân-lý, bởi vì đâu các luân-lý vẫn là lòng yêu — như thấy người ăn ngon mặc tốt mà đem lòng trọng-vọng cũng là cái thiên-tính tự nhiên của người ta. Cứ như nhà Triết học Âu-châu nói « cái thiên-tính đuổi nó đi, nó lại sồng-sộc chạy về » thì cái thiên-tính của trời phú cho quả là không thể chữa khác đi được; vậy mà cứ đem lòng trách móc người thời nay hay tôn-trọng những người ăn-sung mặc sướng thì thật là trái với lẽ tự-nhiên vậy.

Nay thì người mình đã quá cái thời kỳ ham muốn mà đến cái thời-kỳ bắt chước rồi, nghĩa là ai ai cũng đua … nhu-yếu xa-hoa của các nước giàu thịnh văn-minh. tựa-trung cũng có người không muốn, song tránh sao cho khỏi cái máy xã-hội đưa đẩy đi. Bởi không tránh khỏi nên bây giờ mỗi người phải nhu-dụng gấp hai cổ nhân, rồi lại tính từ cái thời-kỳ cổ-nhân chưa bước vào thế-giới xa-hoa nhu-yếu đến giờ, đánh-đồ-đồng mỗi người lại sinh ra ba con nhu-yếu đều nặng gấp hai lần cổ nhân. Trực-tính lại thì trước độ xa-hoa nhu-yếu vị-lai, xã-hội ta có một người nhu-yếu, mà bây-giờ tăng lên đến những tám người. Vậy nếu cứ rìu rít ở xó nhà chuyên môn có nghề làm ruộng, thì tránh sao cho khỏi khốn-cùng; cảnh-ngộ khốn cùng rồi luân-lý gia-đình cũng sinh ra vận-loạn. Mà « lạc-đạo vong-bần » xã-hội xưa chỉ một thầy Nhan, nhưng thầy Nhan bấy giờ còn ở cái xã-hội đất thừa người thiếu mà ta thì hiện ở cái xã-hội đất thiếu người thừa; tưởng tìm tòi khắp nước cũng không được lấy nửa thầy Nhan.

Cũng vì tình cảm nguy nan, gia đình vận loạn, nên phải cố chí dứt tình ra ngoài kiếm việc làm ăn, mà buổi này thì giờ là tiền bạc, nên có điều bó buộc, không thường thường về họp mặt làm vui, nhưng đã có điện tín nhà thơ làm cái cơ-quan đem tình luyến ái hai bên vào một lò mà chung đúc, lại có thể khiến kim-tiền làm tôi tớ thay vào những việc định tỉnh thần hôn, cũng là nưng khăn sửa túi, chỉ hiềm rằng đương lúc tính dục thịnh hành nó đánh đổ mọi bề tình ái, cũng là vì những kẻ đó không có đức dục trí dục, chỉ chịu độc cái giáo dục lấy việc mà làm.

Mong rằng từ nay những kẻ ra hành động công việc ở chỗ phương xa, nên kiêm được cả đức-dục, trí-dục, thể-dục, thì luân-lý mới được hoàn toàn, mà cái khoa cơ khí này mới thật là có ích.

Nam-kỳ : Trần-duy-Nhất.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

Bordeaux, ngày 23 Mars 1922

Vô-tuyến-điện ngày 23 Mars vì trong không trung náo-động, nên ở Hanoi không tiếp được, chỉ tiếp được thị-giá quốc-trái mà thôi.

Quốc-trái Đại-pháp : 3 °/. 58,52. — 4 °/. 1918 64,25. — 5 °/. 78 95. — 5 °/. 1920 94,75. — 6 °/. 1920 91.

Dư luận Nam-kỳ

Tiểu-nhân đối với xã-hội có ích lợi gì?

Xưa nay loài người đã chia làm ba hạng: thượng, trung, hạ, — chẳng còn bàn luận chi nữa. Đây chỉ riêng bàn về sự ích-lợi của tiểu-nhân đối với xã-hội là thế nào, có thể nào lợi- … xưa nay hễ người hở môi ra ai cũng cứ bài xích tiểu nhân mãi, xem đường cái sống của tiểu nhân không ra cóc-rát gì, thật cũng tội-nghiệp thì thôi! Đem việc ăn hậu trung tín mà nói với bọn tiểu-nhân, thì ai cũng biết rằng tiểu-nhân không bằng con chó của Đạo-Chích, chỉ như đem công cuộc thi-vị ở thế-giới bây giờ mà luận, nếu trừ tiểu-nhân ra, thì còn ai mà sai sử, việc kinh doanh trên trái đất này mấy muôn năm nữa cho rồi? Thế thì tiểu-nhân chẳng phải là một vật vô-dụng

Đó, thấy không? Ta chẳng cần phải chỉ ai là tiểu-nhân, song ai là tiểu-nhân thì nấy biết. Sờ sờ trước mắt ta thiếu gì, bọn này có phải là ngu-độn đâu, cũng y-mão cân-đai, cũng cao-xa tứ-mã, xưa nay những người hễ hở môi ra thì bài-xích tiểu-nhân, mà lại lẫn lộn nương-thế tiểu-nhân, núp dưới bóng tiểu nhân đó thiếu gì. Là vì cái đám tiểu-nhân chừng đắc chí thì cái oai-danh đối với đời một thuở đó lấy làm hiển-hách lắm, những người kiến-thức tầm-thường, tinh-tinh hèn-mạt ai thấy không kiêng, ai trông không nể; lại phàm việc gì ở trên đời, chàng-ràng chàng-ràng bày làm kiểu-hãnh cần lấy cái giả-danh-dự để khoe khoang đó, phần nhiều là tiểu-nhân « ở trổng »; thiên-hạ muốn nhìn biết tiểu-nhân là tiểu nhân, chưa dễ biết được thuở ban đầu. Thật vậy, thường cái giống tiểu-nhân là cái giống tinh-tinh qui quyệt, cử-

MỚI XUẤT BẢN

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI

của

Ông NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Dày 466 trang. — Giá bán 0$60 một quyển

Tiền cước gởi là 0$20

Vì quyển sách này nhiều trang, cho nên cân nặng

Bìa đẹp, chữ in rất rõ ràng, đầy bằng ba quyển

« ẤY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG »

Bán tại bản-quán và các cửa hàng sách

Mua mau kẻo hết!

Do Quang Huynh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

chỉ thâm-độc vô cùng chưa để lấy con mắt lâm-thường mà soi thấu họ » chứng sọi thấu được biết « nhơm ; biết ghét họ đó thì việc đã hư rồi, mình đã bật ngửa ra rồi. Ôi, bọn tiểu-nhân thật đề ghét, mà cũng để cho thiên-hạ bài-xích lắm. Nhưng lấy việc đời mà nghĩ cho kỹ thì bọn tiểu-nhân sống đời không đến nỗi là vô-ích nếu đời biết lợi dụng. Người xưa có nói rằng : « vô tiểu-nhân bất thành quân-tử » suy cho kĩ thì lời nói lấy làm hữu-vị.

Trong kim nhân loại sinh trong cái thời đại tự-do bình đẳng, vậy ta vẫn tâm ta thử ; ta có thể chỉ ngay mặt đứa tiểu-nhân mà nói rằng : « mày là tiểu-nhân » không ? cho thiên-hạ được biết tiểu-nhân mà lánh.

Thế ấy, tưởng không bao giờ ai chịu đứng, mà cũng không ai dùng được, nhưng, cũng có thể khác mà dùng làm cho thiên-hạ biết được tiểu-nhân là tiểu-nhân.

Ta xem kĩ mà coi, xã-hội nào lại chẳng có tiểu-nhân ; hễ việc gì rắn-rỏi rộ rộ thiên-hạ ngưỡng-vọng nhiều đó, thì trong ấy có tiểu-nhân bộn-bàn. Cái tài tiểu-nhân ở trong xã-hội có cái lanh-lợi vô song. Ta đố khôi : Phàm việc gì ở trên đời, hễ có tiểu nhân xen vào thì cái danh-dự chưa rõ về tay quân-tử.

Ừ, phải lắm. Bởi cái tài lanh lợi của tiểu-nhân là cái tài hữu-thủy, tuy chẳng có tấm lòng cang kỉnh, cái [illegible] quân-tử mặc dầu, song đối với việc nết đó là tài tiểu-nhân giỏi lắm ; chung-cộng việc gì với ai, hoặc danh, hoặc lợi, mà hưởng cái danh-lợi trước đó, cũng là cái tài tiểu-nhân giỏi lắm ; đến cái tiếng thơm tho, cái danh tử tế về người quân-tử, cũng đã muốn rồi. Thật vậy, ta vì tiểu nhân có cái giỏi — cần-nhân-tính, cái giỏi — khiến người ưa mến. Thế thì đã biết tiểu-nhân có cái tài hữu-thủy

Hữu-thủy đã là cái nghề của tiểu-nhân, thế thì hữu chung tất là cái cái kiến-nhân của người quân-tử. Người quân-tử xử thế, cái cái điềm đam thản-lượng không hấp-tấp, chẳng khoe khoang, trên thường đối với đời thì-hỗ những công việc gì, cũng lấy sự thực mà làm bằng lãnh ; cái bổc-lãnh của tiểu-nhân, lại chuyên về ăn mười, nên chi những cái danh-dự gì ti tiểu bỏng-bẩy ở đời thì bọn tiểu-nhân « bước » trước, [illegible] nói : « thung nước nay kẻo độc-quyền thung nước ấng, bóng lúa thuộc-thuộc lên cao là bóng lúa lép » Phải lắm, nghĩ cho kỹ, những cái danh-dự gì ở đời tiểu-nhân « bước » trước người quân-tử đó, chẳng qua là miếng mồi của quân-tử để lợi-dụng tiểu-nhân vậy thôi, chớ chung cuộc rồi, đến kết-quả — có gì đâu, nước bao giờ chẳng ngược !

Lấy đấy mà suy, thì cái sống của tiểu-nhân đối với xã-hội chẳng phải toàn là vô-ích, nếu người đời biết lợi dụng chúng nó thuở ban đầu ; thà kỳ sở trường, khi kỳ sở đoản.

Lời xưa rằng : « Ai lại chẳng có thuở ban đầu, mà ít ai được trọn-tré đến sau », lời nói ấy là lời nói đã sói thấu được cái tâm tình của tiểu-nhân vậy.

Ở đời, đối với nhân-quần xã-hội, thật quen-irọng lắm ; không có cái chí chắc-chính nhiệt-thành, trầm-tĩnh kiên-nhẫn, chưa để ở đời — muốn nên việc phải sau này, phải bẻ bọn tiểu-nhân ở trước đó mới được. Nếu bão-tri được tấm lòng rộng dung cái chí kiên-nhẫn, rồi đối với đời làm việc gì mới mong hữu-thủy cho ; thế thì mới làm việc gì được hữu-thủy hữu chung, tất phải cho bọn tiểu-nhân « sắp-nóc » ba cái danh-lợi đã, rồi việc gì cũng nên mà bọn tiểu nhân đối với xã-hội mới có ích-lợi Vậy thì ở đời phải biết rằng : Ta sợ ta chẳng phải người quân-tử, ta chớ sợ ai là kẻ tiểu-nhân, thì ở đời đỡ gì, rồi tiểu-nhân cũng có ích cho.

(L. T. T. V.) T. T.

VĂN UYÊN

Thơ khuyên trẻ học

(Tiếp theo)

Mười làm ngày nghỉ tết vừa qua.
Họp mặt anh em học một nhà.
Năm mới tri khôn sao cũng mới.
Như mưa xuân thấm nẻ trăm hoa

LX

Chơi mãi thành ra chán chán phè.
Mới hay sự học rộng trông nghe
Học đi kẻo nữa xuân đi mất.
Bàn quốc vườn tre sắp gọi hè.

LXI

Lơ thơ tơ liễu đã bông mành.
Học nói trên cành mấy giọng oanh.
Ta gặp tiết vui nên cố học.
Sao cho khỏi phí buổi xuân xanh.

. . . . . .

Đừng tham định đẹp hội hè nhiều.
Nên hãy khuyên nhau càng cố học.
Học nên thân sẽ xướng trăm chiều.

LXIII

Hội chùa chưa phải chỗ ta chơi.
Trường học ta mau tới tới nơi.
Ta đã lầm thân thành quả phục
Phác nào hơn học giáp ngoài đời.

LXIV

Nhìn xem muôn vật lúc đầu xuân.
Hớn hở đua tươi đẹp bội phần.
Sự học mới nay vừa gặp dịp
Phải ei ăm ưn với chớ lần khần.

LXV

Áo đẹp xênh xang lúc hội hè
Nếu mà học đốt áo khôn che
Ta nên cố học cho trong đẹp
Ngoài bộ đừng đua học vẫn hè

LXVI

Vui chi tiếng bạc với quân bài.
Bỏ học i am chơi học kem sai.
Cắp sách cố ra ngôi ghế học.
Xiết bao rạng rỡ mặt ông mai!

LXVII

Cái thú chơi rong đã chán rồi.
Chán rồi ta cố học đi thôi
Mai nay vai gánh nhiều công việc
Không nhờ ngày-ngô đặng lại người.

LXVIII

Trời đất sinh ta đứng cãi đời
Mong cho khôn khéo vượt trăm loài
Lẽ nào không học mà nên đại
Mặt nước chân mây nghĩ thực hoài.

LXIX

Gặp buổi xuân-minh sướng lạ lùng.
Sẵn thầy sẵn sách học mau thông.
Bo bo xin chớ như khi trước
Ngon bắt câu vắt thả sẩy vàng.

LXX

Buổi học đầu năm thả biết bao.
Nào thầy nào bạn lới xôn-xao.
Nhà nhau giản sẵn công-phu học.
Bỏ học quanh năm khỏi hổ hèo.

LXXI

Ấy thế là qua hết một năm.
Nghìn-vàng khôn chuộc dạ đêm đêm.
Năm nay không-sống số chẳm mà học.
Ngày tháng thoi đưa chẳng mấy lâm.

LXXII

Mua nhuần gió mát buổi xuân quang.
Quyển sách ngày đêm chớ trễ chàng.
Càng với cố công càng tốt đẹp.
Chớ nên lần lữa đỏ càng dang

LXXIII

Đội trời đạp đất cũng người ta
Hễ chịu thua ai mãy đặm xa.
Có học lại cho gần mục đích.
Tài giai càng tấn-phát quyết càng pha.

LXXIV

Tiên bộ ta đi chậm kém rùa
So người ta những chín phần thua.
Tre eo thầy cố học cho nhanh nhẹn.
Thro lược đua chen mới mới vừa.

LXXV

Tuổi trẻ cần nên học phổ thông.
Cái gì cũng phải hiểu cho cùng.
Để sau lớn bước vào phương khó.
Khó đấy anh em phải cố công.

LXXVI

Chữ Việt ngày nay mới đắp trồng.
Ta nên ươn xới chó nề càng.
Đề cho nẫy nở hoa càng quả.
Bọ với làng văn buổi đại đồng

LXXVII

Giống người chính thực giống hay lây.
Tuổi trẻ ta nên liệu trước ngay.
Lấy lẫy học hay cùng tinh tới.
Chớ lấy cờ bạc rượu chè say.

LXXVIII

Cái bệnh lười hư thực gớm ghê
Họ ta ai thuốc đã khai mê.
Nếu lăng đã lỗi trăm nghề tốt
Lòng trẻ ta nên vẹn mọi bề.

(Còn nữa) Cảnh-viêm Đinh-gia-Hân.

VIỆC HANOI

Sự kết quả trong cuộc công-thải. Quan Toàn-quyền vừa thông tư tỏ điện-tín cho tri-sở này cho quan Phó Toàn-quyền, các quan thủ-hiến các xứ, quan chánh sở Tài-chính, sở Công-khố và sở Bưu-điện :

« Cuộc công-thải mới mở đến ngày thứ mười một mà đã thu được đủ số ngày, cho nên trước ngày hết hạn đã phải thôi nhận. Từ ngày thứ mười một cho đến ngày thứ mười lăm, cái số tiền thu được lại dư thêm quá bốn triệu nữa. Vậy thì công việc của chúng ta nay lại bận thêm ít nữa. Sự kết quả này thật là to lắm, thật là hoàn hảo vậy. Bản chức cũng rất rõ rằng công cuộc này mà nên được kết quả như vậy thì cũng đã phải cố công cố sức, chi tâm lắm. Bởi vậy bản chức nhờ các ngài nhận lấy những lời cảm tạ thành thực cùng tấm lòng thỏa mãn của bản chức và lại nhờ các ngài chuyển đạt những lời ấy cho các viên chức giúp việc các ngài nữa.

Quan chánh văn phòng Châtel về Saigon. — Quan cai-trị Châtel chánh văn phòng quan Toàn-quyền đến chuyến xe-lửa 1 giờ 32 trưa ngày mai thì xuôi Haiphong để đáp tàu *André Lebon* về Saigon

Hoàng Việt tân luật. — *Đông-pháp quan báo* ngày 15 Mars 1922 có đăng cả bộ Hoàng Việt tân luật bằng Pháp-văn, là bộ luật năm Khải định thứ hai mới sửa đổi lại cho hợp thời nghi.

Bộ luật ấy là luật tổ chức các tòa Nam-án tại Bắc-kỳ ; dân sự và thương sự tố tụng pháp.

Quan Toàn-quyền đã ký nghị-định duyệt y và thi-hành bộ luật mới ấy kể từ ngày 1er Mai 1922 trở đi.

Hội chợ Hanoi. — Hôm qua bản quán đã nói rằng cuối năm nay Hanoi lại có cuộc Hội chợ thường-niên như trước. Cinh-phủ có bỏ ý kiến các hàng tàu biển về việc vận tải các hàng hóa từ Pháp đến Đông-pháp đem bày tại hội-chợ thì các hãng đều thuận trong năm 1922 1923 sẽ giảm giá cho một nửa.

Việc loạn ở Vân-nam. — Từ Lahati trở lên thì giặc vẫn đóng trong mấy ga, ở vùng đó xe hỏa đi lại khó lắm. Ngày 15 vừa rồi một chuyến xe lửa ở Lahati đi lên lại phải trở về. Những người Pháp làm ở công-ty xe lửa đều về Tử-kyuen cả.

Bọn tàn quân của Cố đi về Khaihoa và quân của Đường có đánh nhau một trận dữ dội ở Ngui-y-Fong kilomètre 134, giáp ngay bên đường xe lửa.

Trong trận ấy, quân của Cố chết mất mười người. Số bị thương cũng nhiều lắm, quân của Cố bị đuổi thì chạy lạc lõng cả mọi nơi.

Chuyến xe lửa riêng của M. Chemin Dupont'es chánh công-ty xe lửa Vân-nam đang đi chưa gì đạn giặc bắn vào nhiều, bởi vậy ông phải dừng ở Pi-Tchi-Tchai.

Tình hình ở Vân-nam. — Chánh phủ vừa mới gửi cho các báo-quán tin sau này :

[illegible] giờ thì tỉnh thế vẫn yên lặng. Các toán quân vẫn giữ nguyên địa-thế cũ, còn các tướng thì nhóm điện đình để giảng hòa.

Ngày thứ ba vừa rồi, quan đại lý bộ Ngoại-giao nước Pháp, quan lãnh-sự nước Anh, nước Nhật cùng với các thân hào Trung-hoa và nguyên-soái Cố-binh-Thành có họp hội-đồng ở Y-léang để điều đình về cuộc bãi chiến.

Ngày hôm nay thế nào cũng có công-văn gửi đến Đề-đốc Đường ở Mông tự để cầu hòa.

Từ Laokay đến Pono-Hi xe lửa lại chạy như thường.

Khách chờ bạc về Vân-nam. — Hiện nay người Khách đang về với bạc đồng Bắc-kỳ mà chờ về Vân-nam để làm bức mới hiệu Đường-kê-Yehien, xem như vậy thì quân của Đường [illegible]

Ở tuần-cảnh ở Bạch-hạc. — Viên sen đầm ở Bạch-hạc thì từ nay sẽ kiêm cả việc tuần cảnh ở hạt ấy nữa.

Giờ học mùa hè. — Kể từ ngày 21 Avril trở đi thì các trường bắt đầu học theo giờ mùa hè như sau này :

Các trường Pháp. — Sáng từ 7 giờ 30 đến 10 giờ 30 ; chiều từ 3 giờ đến 5 giờ.

Các trường Pháp-Việt kiêm-bị. — Sáng từ 7 giờ 30 đến 10 giờ 30 ; chiều từ 2 giờ 30 đến 5 giờ.

Các trường Pháp-Việt yếu-lược. — Sáng từ 7 giờ 30 đến 10 giờ 30 ; chiều từ 1 giờ 30 đến 4 giờ.

Các trường học nghỉ lễ Phục-sinh. — Nhân ngày lễ Phục-sinh (Pâques) các trường học được nghỉ như sau này :

Các trường Pháp. — Từ ngày thứ năm 13 Avril, sau buổi học chiều cho đến hết ngày 19. Các buổi học hôm thứ tư thì phải đem vào ngày thứ năm 20 Avril.

Các trường Pháp Việt yếu-lược. — Ngày chủ nhật 16 và ngày thứ hai 17 Avril.

Mấy người bị xe lửa nghiền phải ngày chủ nhật trước. — Trong số báo ngày hôm qua, bản quán có đăng rằng một ông quan võ với mấy người lính và mười con ngựa bị xe lửa kẹp phải trong đường hàng xe lửa. Nay hỏi ra quan võ và những lính ấy là quân của Cố-binh-Thành thua chạy bị xe nghiền phải ở phía trên Amitchéon.

Ở phía trên Pono-Hi cũng có hai người lính thua chạy bị xe đè phải

Tại miền Y-léang có một chiếc súng cối xay bỏ cho-chồng ở giữa đường sắt, xuýt nữa thì làm cho xe trượt hành-ra ngoài đường sắt.

Lời cảm ơn. — Chúng tôi có lời kính tạ các cụ, các ông, các bà có lòng tử-tế đi đưa đám, gửi giấy chia buồn, và cho đồ phúng nói-tướng, thân-mẫu, đích-mẫu, cô-mẫu, nhạc-mẫu, tổ-mẫu chúng tôi là :

Mme PHÓ-BẰNG TAM-SƠN

60 tuổi

tạ thế ngày 19 Mars mới rồi, tại làng Tam-sơn, phủ Từ-sơn, tỉnh Bắc-ninh.

Chúng tôi : Nguyễn-văn-Nhiệm,
Nguyễn-văn-Nạp,
Nguyễn-văn-Dạy,
Nguyễn-văn-Luyện.

và các con gái, con dâu, con rể cháu trai, cháu gái cùng bái tạ.

Cuộc công-thải Đông-Pháp. — Trong ngày 20 Mars tại xứ Nam-kỳ, có những nhà sau này mua nhiều trái-phiếu nhất :

Bến-tre :
M. Huỳnh-ngọc-Khiêm . . 12.500 p.
Cần-thơ :
MM. Lê-thành-Cơ . . . . . 12.000 p.
Nguyễn-văn-Yên . . . . 10.000 p.
Gò-công :
MM. Huỳnh-đình-Khiêm. 90.100 p
Quách-văn-Dậu 20.100
Châu-văn-Quoi 33.000
Nguyễn-văn-Hai. . . . 20.000
Lưu-văn-Lâu 24.000
Trần-công-Niên 20.000
Lý cao-trong 20.000
Ngô-đệ-Lai 17.000
Huỳnh-văn-Cang. . . . 11.500
Đinh-văn-Giáp. 11.000
Lý-Hoạch. 10.000
Vĩnh-long :
Mme Donnier tức là Lâm-thị-Hành. 10.000

Một nội khiêu-vũ đang dựng — Báo *Indépendance Tonkinoise* ngày 23 Mars có đăng rằng : Hội Bắc-kỳ thiếu-niên (*Œuvre de la jeunesse Tonkinoise*) vừa mới dựng, sáng lập hội-viên là Mme Piglowska. Khi hội lập xong, sẽ nên công hiệu thì bà sẽ từ chức cũng như là các hội khác mà bà đã lập vậy.

Vì cái sức yếu của bà mà bà không thể nhận phần trong hội vậy thôi.

Chúng tôi bà là khởi xướng lên, rồi chọn lấy các hội-viên mà thôi.

Hội Œuvre de la jeunesse Tonkinoise là một hội đáng quí và rất có ích, nhờ vì hội này mà các bậc thiếu niên trong nước có thể bồi bộp lại mà mở các hội bé, các cuộc khiêu vũ.

Hội này mở cho các bậc thiếu niên lấy-lại và Nam-Việt, cả nam cả nữ, vì không có bà con làm nên một cái địa-vị lo tất mà không được vào trong xã hội của người Pháp. Hội này mở ra cho các thiếu-niên Nam-Việt và nhất là cho các học-sinh trường Cao đẳng.

Các cuộc khiêu vũ của hội mở ra thì vào dự không mất tiền, nhưng mỗi lần sẽ mở một cuộc quyên tiền có các viên hội kiểm soát.

Tiền ấy sẽ gửi M. X là *docteur* sau này ta sẽ cho biết đích danh) và để dành mua quần áo cho các trẻ con.

Những viên hội nào ỷ phục không chịu tế thì không được vào xem.

Hội thiếu niên này sẽ chung đúc hai giống cho được thân-ái như anh em một nhà.

Hội này nhờ một vị quan to làm hội-trưởng, nhờ một nhà bác-sĩ có lòng lân trung làm thủ-quỹ thì ắt là nên công.

Thật thế, từ xưa đến giờ, chưa có mở ra hội nào cho những thiếu-niên vào học trung thường trong xứ. Bao giờ cũng vẫn cứ mấy người tiêu khiển vui sướng với nhau mà thôi còn những con nhà thanh bạch hay là không có một chỗ đất vị-ta thì cứ trơ trọi một mình. Vậy đối với những bậc thiếu-niên ấy nhất là với các học sinh trường Cao-đẳng xưa nay không có cách gì mà hội diện được thì hội này sẽ là một cái lò chứng đúc khiến cho mình được thân ái với nhi giống của ta.

Sẵn dịp quen biết những nhà lương-thiện, những cô thiếu nữ mĩ miều thì các bực thiếu niên ấy sau này có thể gây nên cho mình một cái gia-thất hoàn hảo.

Vậy ai muốn vào hội này thì xin viết thư lại cho tòa báo *Indépendance Tonkinoise*.

Tiền góp mỗi năm có 3p. và con cái các viên hội thì được vào không không phải đóng góp gì hết.

Pinson

Cuộc thi thơ. — Bản-quán mới *tiếp* được bức thư và một chục bức của cô Ngô thị-Quyên gửi đến. Trong thư cô nói muốn xin một bài thơ nôm ngũ-ngôn để khắc vào biển hoành cung tiến đền hai bà Trưng, nhờ bản-quán hỏ cáo để các nhà thi-sĩ soạn giúp cho. Bài nào hay xin biếu một chục bọc nhuận bút và hai cái khăn mặt thêu của chính tay cô còn đang thêu, sắp sửa gửi đến Cô Ngô-thị Quyên trước để treo giải thơ vịnh bà Trưng-thị-Thọ, nay lại bày ra cuộc thơ nay, dẫu một chục bọc và hai cái khăn thêu, không đáng là bao, nhưng cũng là một cuộc mua vui của khách làng văn vậy. Vậy xin có lời khinh cáo để các nhà thi-sĩ biết, và xin định hạn từ nay cho đến hết tháng Avril này, ông bà nào có lòng nghĩ giúp, cứ gửi cho bản-quán, rồi bản-quán sẽ nhờ các bậc đồng nghiệp lập Hội đồng điểm duyệt như cuộc thi thơ mới rồi.

(Xem trong thứ ba, nội thứ hai).

TRÀ-HOA-NỮ

(La Dame aux Camélias)

Trước-giả : ALEXANDRE Dumas fils.
Dịch-giả : Nguyễn-Bá.

. . . Bấy giờ tôi mới nhớ ra rằng cha tôi chẳng ở trong một thành-phố với tôi, rằng chỉ trong mười phút tôi có thể gần được cha tôi, mà tôi đã đau đớn vì dân, cha tôi cũng sẵn lòng chia rẽ với tôi. Tôi đâm đầu chạy như một đứa điên rồ, như một thằng kẻ trộm, chạy đến tận nhà *Ba-lê* khách-sạn. Tôi thấy thìa khóa cắm ở cửa phòng cha tôi ; tôi liền đẩy cửa bước vào. Cha tôi đang đọc sách. Cha tôi thấy tôi vào mà không ra dáng ngạc nhiên lắm, thì tưởng chừng như đang có ý chờ tôi. Tôi chạy ngay vào lòng cha tôi, không nói một tiếng nào, chỉ gieo bức thư của *Các-nương* ra. Rồi tôi ngã lăn ra bên giường cha tôi mà nức nở khóc.

HỒI THỨ XXIII

Khi mọi sự trong đời đã lại hoạt động như xưa, thì tôi không thể ngờ được rằng cái ngày mới nầy ra nay tôi có thể thấy nó khác được những bữa vừa qua ; Có nhiều khi tôi tưởng-tượng đến một lúc, tôi không nhớ lúc nào, mà ban đêm tôi không được ở nhà *Các-nương* ; nhưng nếu tôi về *Bưu-đi-văn* thì tôi lại thấy nàng lo lắng như thật, mà hỏi tôi vì đâu phải xa nàng đêm hôm trước. Khi sự sinh-hoạt đã tập được thói cũng như cái thói quen cần ái-tình thì cái thói quen ấy đường như không thể tan đi mà không làm cho bao nhiêu những năng lực khác của cuộc đời cùng phải tiêu diệt đi mất cả. Vậy nên một đôi khi tôi lại phải xem lại bức thư của *Các-nương*, để thật thấu được rằng tôi tỉnh, chớ không phải chuyện mơ hoàng. Thân thể tôi bị đè nén dưới cái gánh nặng trong tâm hồn. nên đã không còn cử động được nữa. Sự lẫng, việc đi đêm, cái tin buổi sáng đã làm cho tôi một lẫ đi rồi. Cha tôi nhân lúc tôi kiệt sức, mà bảo tôi hứa sẽ đi theo cha tôi. Thôi thì cha tôi bảo sao tôi cũng vâng lời. Bấy giờ tôi không thể cãi cọ được nữa ; tôi cần phải có một mối an yên chán thật để chống đỡ cho tôi có thể chen vai sống được với những sự vừa qua. Cha tôi sẵn lòng khuấy giải cho tôi một mối sầu như vậy, tôi đã lấy làm sung sướng lắm rồi.

Tôi chỉ nhớ có một điều rằng, ngày hôm ấy, vào lúc năm giờ, cha tôi đưa tôi lên một cỗ xe trạm. Cha tôi không nói một câu gì, sai đóng bòm xiềng cho tôi, bước lấn với đồ hành-trang của cha tôi vào sau xe, rồi kéo tôi đi. Đến lúc tỉnh-thành đã khuất mắt, ở giữa đường trường mông quanh, tôi mới hợp tập bạn bè hàng xóm cùng mở cuộc cần. Tôi cũng dự cuộc, không từ nan mà cũng không chút nhiệt thành. Từ lúc tôi ra đi, tôi làm sự gì cũng là làm gượng, vì tôi không ưa làm một sự gì. Chúng tôi sẵn lưới. Họ đề tôi đứng ranh một chỗ. Tôi chẳng cũng không đạn bên mình, rồi tôi vơ vẩn nghĩ. Tôi nhìn những đám mây bay, tôi để cho trí khôn tôi lạng thang trên những cánh đồng bát ngát. Thỉnh thoảng tôi lại nghe tiếng một người bạn săn gọi tôi và chỉ cho tôi một con thỏ chạy cách xa tôi chỉ độ mười bước. Bao nhiêu những sự vật vẫn đó, cha tôi thấy cả, thật cha tôi không mắc lừa cái bề ngoài yên tĩnh của tôi. Tấm lòng tôi tuy bấy giờ một phi nhưng tôi có ngày sẽ vật lại rất ghê gớm, mà có lẽ ngay-hiểm cho tôi, sự đó cha tôi hiểu lắm. Cha tôi đã vẫn gắt không làm, ra bộ khuyên-giải tôi, mà vẫn cố hết sức làm cho tôi vui vẻ. Em tôi bắn không hay những sự mới xảy ra. Vậy nên nó không hiểu tại sao mà tôi xưa kia vui tính, thối nhiên lại hóa ra người ngơ ngẩn buồn rầu. Một đôi khi, trong lúc tôi đang sầu thảm, gặp cha tôi nhác thấy, lòng thương con, lo ngại đứng nhìn tôi lại gần tay cầm lấy tay cha tôi mà ngẩn ngẩn xin lỗi, vì lòng tôi tuy không muốn mà tôi đã trót làm cho cha tôi phải đau đớn vì tôi.

Cứ như thế trong một tháng trời, nhưng tôi chỉ chịu được đến đấy là cùng rồi. Lúc nào lòng tôi cũng phải tưởng nhớ đến *Các-nương* tôi đã yêu mến quá lắm. tuy tôi cũng vẫn quá yêu-mến người ấy, nên tôi không thể một lúc mà để hẳng-hờ người được. Tôi phải yêu mệ, không thì tôi phải hiểm ghét *Các-nương* ; mà nhất là tôi cần phải thấy mặt nàng, mà thấy mặt nàng ngay tức khắc, bất luận tôi yên mệ hay hiểm ghét. Biến sở-nước ấy ở đâu nhập ngày vào trong trí-khôn tôi, mà gần chật ngay vào đó ; thân thể tôi bấy lâu, cứ trơ trơ như khúc gỗ bấy giờ mới lại thấy có chỉ quyết-đoán thật là hăng hái. Không phải đến ngày sau, một tháng nữa, giảm bớt hôm nửa, tôi phải thấy *Các-nương*, nhưng tôi mới ngu được ý đó thì hôm sau tôi cần phải thấy nàng ngay. Tôi vào nói với cha tôi rằng tôi có việc, sẵn phải từ-giã cha tôi mà đến *Ba lê*. nhưng tôi sẽ kịp trở về ngay. Hẳn cha tôi cũng đoán ra được vì đâu tôi phải ra đi, cha tôi cố mài giữ tôi ở lại. Nhưng trong lúc người tôi bức-rức như rỗ dại điên cuồng, cha tôi thấy rằng cái lòng sở nước của tôi không được mãn thỏa thì có thể làm cho tôi phải lâm nỗi nguy nan, chẳng tôi mới hôn tôi và gần phải sa nước mắt mà nói với tôi lời về cho chồng.

Trước khi đến *Ba lê*, tôi không hề nhắm mắt. Đến nơi rồi thì tôi làm gì? Tôi cũng không rõ ; nhưng trước hết tôi cần phải sắn sóc đến *Các-nương*. Tôi về nhà tôi thay quần áo. Nhân lúc ấy lại tốt trời, mà còn kịp thì giờ, tôi mới đến vườn Thượng-uyển. Độ nửa giờ thì thấy xa xa cỗ xe của *Các-nương* đi lại, đi từ con đường vòng đến bến *Đông-lâm*. Nàng đã chuộc lại ngựa. vì tôi xem cỗ xe vẫn như xưa ; duy có một điều là nàng không ngồi trong đó. Tôi vừa thấy vậy, tôi nhìn quanh mình thì thấy ngay *Các-nương* đi đất với một người đàn bà lạ, xưa nay tôi chưa được thấy bao giờ. Khi nàng qua bên cạnh tôi thì nàng tái hẳn mặt đi, trên miệng có một cái mỉm cười làm rầu rĩ cả mặt. Chỉ tôi thì trống ngực đánh thì thùng, nhưng tôi cố lấm được cho mặt tôi có vẻ lạnh lùng, tôi chào tình-nhân cũ của tôi một cách thật là người-lạnh. *Các-nương* đến ngay bên xe, trèo ngay lên với bạn.

(Còn nữa)

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường thu đệ nạp đủ các Bác sĩ nội-chính.

Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tenis, Fer, Rabat, Casablanca Port-Said lái xe: 8-14

Ngoại khoa, bệnh-sinh, chữa mắt bệ các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA LONG, 32

KHÁM BỆNH: 6-8 5 đồng một lần

5018.

NÓI KẺ PHẢI ĐAU

Mấy hôi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà chữa thuốc không phải dường, hoặc là đã không chữa chữa nào cả mấy hôi những người phải đau thì quán đã sinh nhiều, hoặc phải đau ở phải; mấy hôi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước hết tôi có bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhược tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được; khi tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu số bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để nổi được, thì chỉ sinh con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nên nếu người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu nếu người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy sử viết thư cho hiệu Bông-bà chế MONTÈS số 84 *Paul-Bert Hanoi* mà bắt mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 đồng. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì nông một thìa xúp, nông một lọ, thì tuỳ khỏe mạnh và bệnh đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. 12f. 00

Độ từ 1$90 đến 2$00 (tùy theo giá bạc hòa Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. 4f. 45

Độ 0$70 đến 0$80

Sáu lọ. . . . . 24 f. 50

Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ 11f. 50

Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ) bổ huyết

Một lọ 11f. 40

Độ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sổ-mũi, như bệnh grippe, bệnh cảm, về mùa hay thường có hại người. Hết là bệnh grippe nhẹ người phải chết trong vài ngày thôi chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng-hồ nông một viên rồi nông nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Đã dùng ra được chừng mồ hôi công mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng nữa là người cho nông đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 84, phố Paul-Bert, Hanoi

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các báo-cáo của bản-hiệu, đến khi sẽ mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhớ mà lầm ra không đổi được, lại biết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès số đông-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84 Hanoi.

Nay kính,

Ed. Montès.

84 Rue Paul Bert Hanoi

Trường Trương-minh-Sanh. — Hết tháng nầy, trường Trương-minh-Sanh sẽ mở thêm lớp học tối, dạy các cậu học-sinh tập bằng Sơ-học tối nghiệp (certifica) d'études primaires) giá học mỗi tháng là 2 p.

Ai muốn xin vào, nên viết đơn gửi lại trường ngày từ giờ kẻo hết chỗ.

Trương-minh Sanh lai cảo.

Kỳ thi tham-tá phổ-thông. — Hội-đồng trung-ương chấm các văn bài của những người ứng tuyển trong kỳ thi phổ-thông tham-tá hạng nhất ngày 24 Avril 1922 thì có những viên nầy:

Quan Docteur Cognacq, Học-chính tổng-trưởng hay là một quan đại-biểu ngài làm chánh chủ-khảo; M.M. Maillard, giáo-sư trường Trung-học Hanoi; Lomberger, Đốc-học trường Bảo-hộ làm hội-viên.

Thi Thông-ngôn tinh tập. — Những người đã gửi đơn tỉnh nguyện ứng-thi thông ngôn tỉnh tập đến quan Võ coi đội công-binh (officier commandant la section des C. O. A.) rồi thì đến chiều 28 Mars 1922 hồi 14 giờ phải đến tại phủ Maréchal Joffre (Cửa-đông) để khám bệnh.

Ai tin. — M. George Maudron nguyên giáo-sư ở Bắc-kỳ về hưu-trí tại Pháp vừa mới tạ thế ở bạt Pau trong đầu tháng Février 1922. Chắc các viên tông sự các sở bây giờ phần nhiều ai cũng biết ông, vì ông đã dạy học lâu năm tại trường Yên-phụ, trường Thông ngôn cũ ngày trước, trường Bảo hộ, trường Lạng-sơn vân vân. Nguyên lúc mới đến Bắc-kỳ thì ông đông đột trong ngạch quân thuộc-địa, khi mãn hạn thì được bổ vào ngạch Học-chính Bắc-kỳ. Khi ở bên nầy về hưu trí, thì ông được tông sự trong hộ Lao-động, làm chức kiểm soát mãn năng ngay ở quê ông.

Những người đã học ông ngày trước, ai được tin nầy chắc cũng phải thương xót.

Bản quán có lời kính viếng ông và chia buồn với phu-nhân cũng là một vị nữ giáo sư ở Bắc-kỳ.

Ai có giấy Quốc-trái hạng vỏ danh, bất cứ năm nào, xin cứ đem đến M. Lê-đình-Canh, số 73, phố hàng Lược rue du Sông Tô-lịch) trả giá rất cao

3?5

Người gian lại — M. Đào-huy-Tiến, trí phủ Tiên-sơn (Bắc ninh), nhân tạ thế, vậy mồng trụy tăng chức sắc hàng nhì hàm quan-tứ (4 ?) tự chữa khanh (4 ?)

M. Nguyễn-diệp Quảng, trí phủ hạng nhì phủ Yên khánh (Ninh-bình), nay đổi đi phủ Nho-quan.

M. Phạm-Diễm, trí phủ hạng nhất, tòng sự tại tòa nhì phủ Thống-sứ, nay đổi đi trí phủ Yên-khánh.

Ngạch thư-ký. — Những người có liên sau nầy đã trúng kỳ thi theo như nghị-định ngày 5 Novembre 9?2, đều mông bổ thư-ký tập sự tại các tòa sứ Bắc-kỳ:

MM. Lê văn-Lợi, Ng-văn Khương, M Nguyễn-văn-Can, thư-ký thương hạng hạng tư tại Lạng-sơn, nay đổi về tòa nhì phủ Thống-sứ.

M. Nguyễn-văn-Long, thư-ký tại tòa nhì phủ Thống-sứ, nay đổi tùy quyền quan Toàn-quyền bổ dụng.

M. Lê văn-Lợi, thư ký mới bổ, nay bổ đi Lạng-sơn.

M. Nguyễn-văn Khang, thư ký mới bổ, nay bổ vào tông sự tại nha Học chính Đông-pháp.

Ngạch khán hộ. — Các viên khán hộ tập sự sau nầy đều bổ vào tông sự tại nhà thương Bảo hộ Hanoi:

MM. Vũ phú-Anh, Ng văn-Dương

Ngạch tùy-phái. — M Đỗ-văn-Khương, tùy-phái hạng năm mới bổ nay bổ đi Lạng-sơn.

M. Ng-đình Oanh và M. Trần-văn-Nhan tùy-phái hạng năm, bổ đi Ninh bình

M. Phạm-văn-Anh, tùy-phái hạng năm, bổ vào tông sự tại trường Thuỷ Bắc-kỳ

Tây-sương tân-kịch. — Bản báo được tin đích rằng có một nhà rất nhiệt thành với các công việc giúp xã hội về việc công ích đã tập được mấy nhà đồng coi luyện tập bản « *Tây-sương tân-kịch* » của ông *Vũ-đình-Long* soạn theo bản dịch bộ Thanh-thán-tây-sương-ký của ông Nguyễn-đỗ-Mục để lấy tiền giúp xã Hanvinh, h ội Hợp-hiệp và trường Thể-dục.

Bản báo rất lấy làm khen cái công cuộc của các ông. Các ông lại khéo chọn ngay bản *Tây-sương tân-kịch* là bản kịch thứ hai của ông *Vũ-đình-Long* là nhà soạn kịch đã từng soạn nhiều bản « *Chén-thuốc-độ* » đã được hoan-nghênh đặc-biệt trong ba thành-phố lớn Bắc-kỳ ta là Hanoi Haiphong và Nam-định.

Bản tân kịch Tây-sương chuyện tả cái ái-tình cao-thượng thanh nhã của Trương-Sinh và Thôi Oanh-Oanh. Câu chuyện xưa, lời văn mới, kết cấu thần tình, nên một bản kịch có giá-trị. Nếu luyện tập được đến nơi đến chốn, khi diễn ra rất là có lý-thú.

Nghe như bản kịch đó sẽ diễn tại rạp hát Tây lớn, diễn tối thứ nhất được bao nhiêu tiền giấp cả vốn Hanvinh, lối thứ hai công hội Hợp, thu ra và trường Thể-dục.

Một việc vui có nghĩa lý, có văn-chương như thế, Hà-thành ta rất nên hết lòng cổ-vũ.

Bí-tin. — Ngày hôm qua, M Đắc-thi là thư-ký sở Công-chính, nhà ở hàng Trống, số 35, đã làm lễ thành hôn với cô Vũ-bích-Lộc ở hàng Bạc.

Bản báo có lời mừng M. Thi và tân giai-nhân được tách niên giai lão.

Cổ động công-thái. — Trong số báo ngày 16 Mars vừa rồi về mục nầy, có đăng lầm tên M. *Phạm-ngọc-Trị* ra Phạm-văn-Chi và M. *Ngô-đức-Tích* ra Ngô-văn-Tích, đến được thường tùng cửu phẩm bá hộ (9.8). Vậy nay cải chính lại cho đúng.

Một tên kẻ trộm đã quen nghề. — Chiều hôm kia, mấy người làm công hiệu Demange đã đuổi bắt được một thằng bơm trộm vào ăn cắp ở hiệu ấy. Nguyên là tên nầy đã quen ăn cắp ở đó mấy lần rồi. Nó vào lối nết lấm hàng nọ đến lấm hàng kia rồi thừa những lúc đông khách, nó đem luôn hàng mà chạy. Chiều hôm kia tên bơm ấy lại đến mấy người làm trong hiệu nhận được mặt rúp xuống quát quẩy đợi cho nó đem hàng ra, liền đuổi theo mà bắt được quả tang.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tin tàu. — Số tàu chạy bể đến trong cảng ngày 22 Mars 1922.

Tàu Phủ-Quốc-ông, Donnamoutet, tàu Việt-Nam, tàu Sơn-tây, tàu Anh-Hải-tàu, Takyang, tàu Mỹ-Jules-tàu Nhật: Taikwa-Maru Shiwa-Maru; tàu Trung-hoa: Pao-min, Annet.

Lại về chốn cũ. — Lại có tin đến sáng ngày 20 Mars cho các cô đào phải trục xuất ở ngoài chầu được phép lên về chốn cũ mà sinh nhai nghiệp như trước; song mọn bài thì không được để chậm như trước. Rõ thật là cái rầy cho chị em đọn đi lại đọn về, vừa thiệt đơn lại thiệt kép. Chị em đọn nhà lên cả phố Hải-dương, vừa được mấy hôm, hương lửa đã lần quen, khách chơi mới thuộc nơi, thì lại có tin nầy, khiến chị em nửa vui nửa buồn, khó bề quyết định. Nhưng xem có nhiều nhà muốn quay về chốn cũ là vì có tài-chính ở nơi thị-thành có bề nặng gấp đôi nơi thôn-giã, nên chi họ đành lại làm miếng cực kịch như qué nhưng đỡ là hang phố vậy.

Mất trẻ-con — Bữa con trai M. Ng-khắc-Tri nhà ở ngo Quảng-lạc lên là Tòng, năm nay 11 tuổi, tự nhiên đi đâu từ ngày thứ hai trước không thấy về M. Tri đã đi trình sở Cẩm.

Đánh rơi. — Người dầy-tớ nhà số 80 phố Paris lên là Phạm-v-Tân, đánh rơi cái ví đa trong có 3 p. và một cái vé cẩm đồ, cẩm ngày 20 Mars 1922, một cái áo lụa thâm lấy một đồng bạc, thì hiệu cầm đồ đã có giấy báo để phòng sự lôi thôi sau nầy.

Lường đảo. — M. Ng-an-Diệp, kiện lên lại thuyền số 11-10 là Phạm-v-Ngoan 44 tuổi, lường đảo sự chỗ chác đã của mình.

Trần-v Lêu làm cu-li ở cồng Mỹ ở bên Kiến-an lường của chủ một món tiền mượn trước là 5 p. đã phải, bắt giam để hậu xét.

PHÚ-THỌ

Tế Văn miếu. — Sáng hôm qua hồi 8 giờ, quan tỉnh có làm lễ tế Văn miếu đức Thánh Khổng-tử, quan tuần vào mệnh bài, các quan phủ huyện đến mặc áo đại-trào, trông nghi vệ lắm, và các tư-thuộc đều mặc áo thụng xanh rất hành lễ, ngoài sân có một đội lính khố lục đứng bồng súng chầu, hai bên thì có bọn ca nhạc theo dịp chuông trống, các qui quan và qui phu-nhân cũng đến thị lễ.

Lễ mừng quan Sứ mới. — Từ ngày quan Chánh Công-sứ đến trọng nhậm tỉnh Phú thọ, các quan Phủ huyện chưa được dịp nào vào chầu mừng Nhân sau ngày tế Văn miếu đông đủ cả, thời các quan phủ huyện đều mặc áo thụng xanh mà đến lại dinh mừng ngài.

NAM-ĐỊNH

Hội Phù-Giầy. — Bản quán tiếp được bài sau nầy xin cứ nguyên văn đăng báo:

Ai là người nước Nam mà còn chưa biết tiếng hội Phủ-Giầy, đủ chân chưa được đi đến tận nơi, song tai tôi đã có nghe nói chuyện hội Phủ Giầy từ bé đến dức Tiên-hương Thánh Mẫu, thuộc huyện Vụ bản tỉnh Nam-định, là một nơi thắng-tích danh-lam ở nước Nam

Năm năm cứ đến tháng ba nầy là ngày hội thì thập phương đến lễ rất đông kẻ hàng mấy vạn người. Ai đến lễ rất cũng cùng vào đền. người nầy ba bảo, kẻ được một vài đồng xôi tiền ả, mỗ năm hàng năm bấy nghìn mà xưa nay chưa thấy dân làm được việc gì là việc công ích, thế thì tiền ấy đi đâu mà mất cả ?

Năm 1919, quan huấn-đạo Trần-bình-Hanh là châu thừa tự đức Thánh Mẫu được về hưu trí. Ông có tính thích làm những việc công-ích lâu dài, ông thấy tiền thập phương phao phí như thế, lên xin phép quan trên chế ra hai cái tổ sắt (coffre fort) một cái để cung đệ nhị một cái để cung hội-đồng để thập phương ai cũng tiền thì bỏ vào đấy, đến lúc tan hội, sẽ họp cả dân mở ra xem được bao nhiêu thì đem làm những việc công-ích trong đền. Nhờ được cách khôn khéo ấy, cho nên mấy năm nay công việc trong đền đã tiêm tiệm chỉnh đốn.

Duy còn hai con đường vào đền (một đường từ huyện-lỵ đi vào, một đường từ nải bến đi lại đường đê không được bình thản, chưa giải đá. Trời lạnh rào đi lại còn đễ, trời hơi mưa thì lầm lội bẩn thỉu quá. Cả hai đường dài độ 7, 8 kilomètres, trù việc giải đá tốn hết độ 7 hoặc 8000p.

Nãy ra ngoài nhà sư nữ ở ẩn ấy có xin phép quan trên dùng tiền ở trong hai cái tổ ấy để giải đá hai con đường vào đền. Quan trên đã cho phép và đã ức khen nhà sư là người có lòng về việc công-ích. Trong có sáu ngày trời là tự mồng ba đến mồng chín mà quan huyện về hội đồng kỳ lý dịch ra mở tổ mà đã được đến 1760p. quan huyện giao cho đến 500p. để chi về việc hành hội, còn 1260 p. thì đề tòa gửi Kho-bạc để nhờ sở Lục lộ đứng giải đá hai con đường. Hiện sở Lục lộ đã lái đá xong cuộng đường trước của đền, năm nay có mưa cũng không bẩn thỉu lầm lội như mọi năm nữa.

Làm xong được hai con đường phải tốn đến bảy tám nghìn mà nay mới được hơn một nghìn, muốn thành quả phúc tốt thập phương phải gia tâm vào việc công-ích mới được. Ai công tiền thì bỏ vào tổ, tổ phải có quan sở tại hội đồng mới mở, được bao nhiêu tiền gửi tại nhà Kho-bạc để sở Lục-lộ đứng làm đường, thực là chắc chắn muôn phần, tiền của thập phương lại làm việc công ích cho thập phương không còn sợ mất mát như mấy năm trước nữa.

Vậy thì nào con công để tải, tin nữ thiện-nam, nào các nhà hằng-thân hằng-sản ai là không gia tâm vào công-quả lớn lao fy cho hai con đường chóng hoàn thành thì thực là phúc đức lắm.

Nguyễn-học-Đạo lai cảo.

MỚI XUẤT BẢN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch sử tiểu-thuyết nước Pháp)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS

Dịch giả: NGUYỄN-VĂN-VĨNH

Mỗi tập 0$15 — Toàn bộ 24 tập, dày bằng ba quyển

« Thuyện-tình bé đi ». Giá bán 3$00

Tiền cước gởi là 0$35

Mua mau kẻo hết!

VIỆC TRUNG-KỲ

TOURANE

Cuộc hát mừng. — Vừa đây các viên chức tòa Thương-chính có lập một cuộc hát mừng quan Đông-lý tòa Thương-chính hạt Trung kỳ. Lập một rạp rất đẹp, có đèn ba sắc gắm-vóc các mái căng treo rực rỡ lắm. Trong rạp hát thì các qui quan và qui phu-nhân cùng các cô các cậu đến dự cuộc hát mừng đông lắm, ngoài thì người Nam ta đến xem đông như hội, đáng 8 giờ tối, các viên phán ký tòa ấy và một bọn đào non mặc lối tiên đến rước quan Đông-lý và phu nhân ra rạp coi hát. Hơn tám giờ ngài và phu-nhân tới thì pháo nổ chúc mừng rất nhiều. Lúc nầy mới rộn rịp, vào trong rạp thì không vào được mà ở ngoài thì chỉ chen chúc lẫn nhau khi quan Đông-lý ra tòa, thì có quan thơm đeo huy-chương dây ngực và rầm bà chúc đọc mừng. Khi viên fy đọc xong các qui quan vỗ tay khen ngợi hồi lâu. Đoạn quan Đông-lý đứng ra giữa rạp diễn đáp một hồi lâu. Rồi cứ tạ lại vỗ tay hồi lâu nữa.

Trước khi diễn kịch, thấy một viên đứng lỏi các mặt đọc diễn văn. Khi đọc xong rồi, đọc giả giang tay ra chào và quay vào, kéo màn diễn kịch — kịch Âu-tây, trang-phục cũng Âu-tây trang trọng lắm.

Hàng hôm sau lại hát bội cả ngày và cho thiên hạ xem không.

Cuộc hát nầy, nghe đâu các viên chức tòa Thương-chính lập lên hát các mừng quan Đông-lý tòa fy đi ba lần tái nhiệm.

Vì lòng trung thành, trọng-kính, biết ơn mà tổ chức nên cuộc hát mừng nầy, tưởng cũng fi có và đáng khen ngợi lắm lắm.

Một người đi xem lai cảo.

QUẢNG-NGÃI

Cuộc hát công-thái — Ông Ng-đình-Liêu, phán sự tòa Sứ bản tỉnh, là đại biểu của hội Hữu-ái tòa thuộc Nam-quan Trung-kỳ, có lòng lo liệu về cuộc cổ động công thái cho hội, có xin phép quan đem bọn hát xuống đó hát tại Tân sở, song ở thu-xã đã có một phường tuồng gồ Văn-tượng xuống hát rồi, hai rạp đều hát, bề rạp nào gần ba thì được người coi đông bơn, thành việc hát của ông Ng-đình-Liêu không được như ý nên phép đem bọn hát về tỉnh. Nhưng nghĩ bọn hát thường đầu có giảng dự thế nào thì người cũng chán, tỉnh bơn với các ông đồng sự mỗi đồng ra làm một vai tuồng đặng cho người ta thấy lệ đi coi được đông.

Tối hôm thứ sáu là ngày 10 Mars, tuồng hát « Đội-Tau », tuồng nầy là diễn chuyện trong bản tỉnh hồi trước của cụ Cân thanh-tra lúc còn làm Tuần-vụ-sứ ở Sơn-phòng đặt ra, trong tuồng có nhiều ẩ-đào-lắm, sự tích cũng khoẻ lấy chi làm lạ, chỉ có ông phán Trần-Dự đóng vai Cuộc thiệt vui, ai coi cũng buồn cười. Qua đêm thứ bảy là ngày 11 hát tuồng « Bắc-Tống Dương gia tướng », những người đóng vai tuồng như là ông Ng-minh-Châu tòa Công-chánh làm bộ tướng Paiên rồi lại làm Dương-gia lưng hòa-thượng; ông Trần-Dự ở tòa Sứ, làm vương-tử; ông Lâm duy-Tuyên sở Tâm chánh làm Dương lục-sư; cậu Nguyễn-Phi là con cụ Cẩu-chánh làm Mạnh-lang; cậu Ng-Khiêm, thừa-phái ty-phiên, là chàn cọ Đoàn-các Chánh-lộ làm Tiêu-tảng; ông Huỳnh-ngọc-Phan sở tam-chánh làm Nhạc-Thắng; cậu Ng Kỳ là anh cậu Ng Phi, làm Tiêu thiên-Hữu và làm mọi; ông Ng-đình Liêu tòa Sứ, ông Ng-đình Phúc sở Điện bảo làm bộ-tướng Paiên, còn ông Ung con, ông Dương-đình-Hợc, ông Ng-trung-Bính, ông Văn-đình-Giám, phán sự tòa sứ, ông Huỳnh-quang-Lâm ký lục tòa Sứ, cậu Bùi-Kiêm, thừa phái ty phiên và cậu Trương-quang-yên cháu cụ Đông các Mỹ-khê đều ra cầm cờ chạy ra ra. Người ta thấy các ông làm việc trong tỉnh và các cậu con nhà thế-gia đều ra làm tuồng mà hát, nên ai nấy cũng rủ đi coi rất nên đông đảo, người đi coi họ không lấy sự hay dở làm điều chỉ vì thấy lạ mà coi đỡ thôi; thế mà hễ thấy ông nào bước ra sân khấu thì tiếng cười dậy rạp, làm cho người ở ngoài nôn ruột phải mua giấy vô coi, nên trong trường người đông là dường có cậu Ng-Kỳ và cậu Ng Phi là hai anh em hai thiệt hay và múa rất đẹp, ai coi cũng khen cả.

Cuộc hát nầy cả hai ty chồng ông Ng-đình-Liêu biết tổng hết sức lo liệu mượn người nầy giúm, nhờ kẻ khác giúp, nên mới động tiền bộ như vậy, đáng khen cho hai ty chồng ông Ng đình-Liêu lắm lắm.

PRIOR

Rượu sâm-banh tốt lắm.

Nó là Vua các thứ rượu có bọt, mà lại là thứ rượu có bọt của Vua dùng.

Société Française des Vins Mousseux Naturels

Ông B. Bichot, làm Bại-lý ở Hanoi.

Phàm các nhà có bán đồ ăn uống là có tỉnh bán thứ rượu nầy.

ĐỨC-LONG

Số nhà 90, phố Hà-nấy Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, đay, gai tập, dây dây ta, cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi các vật và bón cây, bón ruộng, cùng là đủ các đồ sắt làm xe và cuốc, xẻng, búa, rìu và các thứ son-tiệp, các thứ đanh, đanh vấn.

Xin qui-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tỉnh giá phải chăng không dám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2058 chủ-hiệu.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN NHIÊN

Tối thứ năm:

LỤC-VÂN-TIÊN

(Hồi cuối)

Hôi nay rất hay. Thầm nhất chỗ Nguyệt-Nga nghe Vân-Tiên chết và chỗ đi cống Hồ than văn thực là ai-oán.

Sắp diễn : Tối chủ nhật sẽ diễn tạp kịch. Có mấy vai đào tẩn thì đông mụ thực gia, tẩn thì đóng gái thực tế.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 22 đến thứ ba 28 Mars 1922

Mỗi buổi chiếu ngày như thường có hai buổi chính:

chớp tối 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

"MATHIAS SANDORF"

Chia làm 9 hồi

Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu-thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ BA

GIAN-TÌNH THIÊN-NIÊN VĂN ĐẦY !

Bi kịch ở các bến Bắc và Nam cực

Chia làm 5 đoạn

Có Nell Shipman đóng trò

Hồi thứ I II và III

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ Năm

NHÀ BA MÙI

36 giây nói 328

Nhà ba mùi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng rằng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mùi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đủ xe.

Nay cáo-bạch

Tạ-duy-Tư.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cảm ơn người mua báo khi có việc gì viết thư đến bản-quán, thì cho biết rõ số tên là tờ giấy gói báo, hoặc là giới cho bản-quán cái giấy quản fy, để cho người làm sổ tìm kiếm. Kẻo các nghi thường hay lẫn tên vân tắt, hoặc thôn quê, không xác đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

Digitized by Trung Tâm Lưu Trữ Quốc Gia II, Thành Phố Hồ Chí Minh, Cục Lưu Trữ, Bộ Nội Vụ. Liên Kết Chiếu Bằng chú .Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

PHÁP VIỆT TỰ-VỰNG

(*Dictionnaire Franco-Annamite*)

Của V. BARBIER tiên-sinh soạn

Thực đủ — Thực tiện

Đóng bìa cứng . . . . 1$10

Đóng bìa giấy mềm. 0 95

Bán tại : hàng sách **MẠC-ĐÌNH-TỨ** *số 136, phố hàng Bông, Hanoi.*

3216

Làm kẻu nhiều mũi GIÁ LẠI HẠ

TIẾN - HÀM

BOTTIER — CHAPELIER

7, Rue des Caisses, Hanoi

2186

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(*Payements en timbres-postes*)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền đôi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

MỚI SANG, MỚI SANG

Quí khách nên viết giấy về Hiệu **NAM-THỊNH**, số 6, phố Hàng Ngang, Hanoi *mà lấy giá hàng. Bản-hiệu mới nhận được nhiều thứ laine may complets và pardessus, satin, cachemire, cùng các thứ hàng tâm khác, không kể xiết. Bản-hiệu xin tính hậu các Ngài một giá đặc biệt.*

MUA BUÔN SẼ CÓ GIÁ RIÊNG 3215

Chúng tôi mới lại cửa hàng này mà sắm đủ gỗ nhiều kiểu mẫu mới chế ra đẹp lắm và hạ hơn cũ.

Cửa hàng tôi chuyên môn đóng và sắt-kiểu mẫu đồ gỗ rất đủ có vẽ bền gỗ, phải chắng, có in cả catalogue theo như tôi bán tỷ-quốc vẫn gửi sang bán nay đã biếu các quí khách ở xa gần muốn đóng đồ kiểu xem thì cho người nhà lại lấy hay là gửi thư lại thì tiện đính theo số timbre làm của phí tôn gửi đi biếu các quí khách xem.

LƯU-HỮA-VI, Propriétaire

VIỄN-ĐƯƠNG

95, Rue Pellerin (près la gare) Sơn-tây, Hanoi

Téléphone 216 3221

HIỆU PHAN-ĐỨC-THÀNH

Phố HÀNG NGANG, số 2. — HANOI

CÓ BÁN ĐỦ CÁC THỨ HÀNG VỀ MÙA RÉT !

Các thứ Gấm — Các thứ Đoạn — Các thứ Satin — Các thứ Dạ — Các thứ Vóc — Các thứ Nhiễu — Các thứ Cachemire — Alpaga — Tussor — Faille — The — Xuyến — Lụa — Lượt Là, vân vân...

Đủ các thứ hàng mùi để lót rất đẹp. 3220

NHÀ MÁY ÉP DẦU ĐỈNH-XUÂN-MAI

ĐÁNH GIẤY THƯỢC SUTIL-RUYTE SIA MAUM

GIẤY NÓI 324

CÔNG-TY

Phố Đường Mới, số nhà 8, Hanoi

(Gần nhà thương chữa mắt)

Có bán đủ các thứ dầu Annam, các thứ khô dầu để bón ruộng! Giá phải chăng, dầu thực trong sạch. Lại có mua cả các thứ hạt dầu. 3014

MỚI IN LẠI

SÁCH QUỐC-NGỮ CÓ VẼ

64 TRANG

DẠY TẬP ĐỌC VÀ TẬP VIẾT RẤT NHANH

Giá mỗi quyển . . . . . 0$15

Tiền cước, gởi recommandé. . . 0 .08

Bán tại bản-quán và các hàng sách.

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONNAUD FRERES

ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

3001

HIỆU BÁO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 50 một chai

Theo luật mới ai Muốn dùng thuốc nào phải có đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mấy cũ có mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đau ác-hại. Bệnh người không đau, hay là khi bệnh hình đau đớn mình mẩy, như đau bụng, đi mo, uống thuốc nay đổi mau sẽ lấy lại máu tốt trong mình ở đây ăn.

Mấy thứ bán-hiệu hay-hay :

Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để kiêm vào đa như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*

Thuốc ho-mỏ SIROP PECTORAL *dốc-cô, số-mũi.*

Thuốc LAO *chỉ người lớn uống được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTES

. thuốc nắng = 2 $ 00 lọ 30 viên

thuốc thật = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc cachexia antiseptiques sẽ thấy thuốc bienhereicide của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc nay đã chữa được số số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đau ác-hại. Bệnh người không đau, hay là khi bệnh hình đau đớn mình mẩy, như đau bụng, đi mo, uống thuốc nay đổi mau sẽ lấy lại máu tốt trong mình ở đây ăn.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LEMIÈRE và JUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Ultra* và thuốc *Fromure*

Bán cuộn và bán bao kín

Bán sỉ và bán lẻ

« THUỐC DỄ »

0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai hết 3 mối hay sẽ . Đừng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc nay cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng chữa phải uống thuốc nay thì mấy chốc khỏi liền được! Thuốc nay rất hay, rất quí ; ai chẳng hại gì đến sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc nay trong một chai thì nên mua một chai lớn 1litre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

THAI-HƯNG

21, Phố Hàng Bông, 21

HANOI

Kính trình các qui-khách, Bản-hiệu bán đủ các thứ mũ kiểu mới thật nhẹ (Casques Fantaisie) các thứ mũ máy (Chapeaux pliants), mũ feutres đủ các thứ mới và khéo sắp nếu.

Bản-hiệu có nhiều thợ khéo, làm rất tinh-xảo, kỹ-lưỡng, nhanh-nhẹ. Giá bán hạ hơn các nơi.

Bản-hiệu có bán buôn, bán lẻ đi các tỉnh. Các qui-khách ở xa muốn mua hàng của bản-hiệu xin viết thư lại. Bản-hiệu sẽ gửi hàng đi ngay, theo lối lĩnh hóa giao ngân (Contre Remboursement). Xin các qui khách chiếu cố.

2028 THÁI-HƯNG kính bạch.

HIỆU BÁN KÍNH VỆ-SINH

Bản-hiệu bán đủ các thứ kính vệ-sinh xem sách, cận thị, các thứ kính đường mục đủ các mùi ; kính đi ô-tô và tàu bay, nhiều kiểu lạ và đeo trông rất nhã mà giá lại rẻ hơn mọi nơi. Xin mời các ngài chiếu cố đến xem, bản-hiệu đã có riêng một tay chuyên môn thạo về nghề thử kính để hầu tiếp các ngài.

LY-SENG-BAO dit CHEONG-HING

2032 42, Phố hàng Bồ, Hanoi.

Huilerie & Savonnerie de l'Extrême Orient

HAIPHONG

Là một nhà máy to nhất ở cõi Viễn-Đông này của người Đại-Pháp lập lên để chế ra các thứ sà-phòng và các thứ dầu

Sà phòng trắng và đen để rật, *nấu theo lối Marseille : hạng 72 o/o, hạng 60 o/o và hạng thường ;*

Sà-phòng thơm để rửa mặt, *làm theo hình thù thế nào, nặng nhẹ bao nhiêu, đặt tên hay đặt hiệu gì tùy theo ý muốn của các bạn hàng, ai muốn đặt thế nào, bản-hiệu cũng xin nhận làm như thế.*

Những thứ bán-hiệu chế ra :

Dầu lau máy	*Sà-phòng nước*
Dầu thắp đèn	*Nhựa thông chín*
Dầu lau khí giới	*Dầu săng (térébenthine)*
Các thứ dầu khác nữa	*Hắc-in*

Các thứ vật vành :

Thuốc rật quần áo	*Sáp đánh sàn gác*	*Nước tẩy vẽ*
Lơ hồ quần áo	*Sáp đánh đồ gỗ*	*Si gắn chai*
Các thứ khô dầu	*Các chất hóa-học*	*Các thứ nước-hoa*

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe **Ô-TÔ** cho các qui-khách đi gỡ, hoặc đi các tỉnh

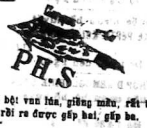
Giây nói số : 280 — hoặc số : 150

Phụ quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2048

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN (PHOSPHATES) là một thứ bột vun lên, giống màu, rất tốt, Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÂN thì lúa rất rẻ được gấp hai, gấp ba.

Bội chứng tôi tỉnh nào cũng có người đứng ĐẠI-BIỂU

Ai muốn hỏi hèn gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cầu-Đất).

Chúng tôi bán giá như sau này, bằng lấy tại nhà-máy ở Haiphong

23 $ 00 một tấn PH. 18/21. Thứ bột để vun ruộng chua.

32 . 00 một tấn PH. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng-chua, ruộng-ngọt 2035

N° 24

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Doãn phu-nhân thấy *Trưởng-hoa* tiêu-thư nỗi giận, vừa toan chạy lại khuyên-giải, bỗng nghe cáu nói ấy, cũng giật mình kinh sợ mà vội vàng hỏi rằng:

— Đại-vương đích-thị nam-tử, sao lại nói là nữ-lưu ?

Vi-dũng-đạt liền đóng kín cửa lại, rồi ngồi xuống ghế, tháo chiếc giầy chân bên tả ra, lại tháo miếng lụa trắng cuốn chân ra dài hơn một trượng, bấy giờ mới quả nhiên là một người con gái đã có bó chân (1).

Doãn phu-nhân và *Trưởng-hoa* tiêu-thư trông thấy, vừa sợ vừa mừng, vội vàng hỏi rằng :

— Người là con gái nhà ai ? mà dám nương thân ở chốn Lực-lâm này, thật là can đảm !

Vi-dũng-đạt cuốn chân vào và xỏ giầy lại, mới *Doãn* phu-nhân ngồi lên trên, còn mình và *Trưởng-hoa* tiêu-thư thì mỗi người ngồi một bên dưới, rồi nói :

— Thân phụ tôi tên gọi *Vệ-hoán*, tức là *trưởng* tiên-phong của *Hoàng-phủ nguyên-soái* khi xưa. Tôi tên gọi *Vệ-dũng-nga* không có anh em chị em nào cả, thân phụ tôi mới dạy tôi học võ-nghệ. Sau nhân người kế mẫu tôi không được tử-tế, bắt-hòa với tôi. Thân phụ tôi thì đã về-cử-nhân, lại đi làm quan xa, mới đem gởi tôi ở nhà ông thúc phụ tôi tên gọi *Vệ-trấn-ô*. Vừa rồi thân-phụ tôi cũng quan nguyên-soái bị bắt, triều-đình nổi giận, truyền bắt gia-quyến quan nguyên soái về trị tội. Bấy giờ có người bạn đồng-niên (1) với thân-phụ tôi ở Kinh viết thư mật báo cho thúc-phụ tôi biết, thúc phụ tôi nhất-thời, chỉ sợ dị-luỵ đến mình, không đám cho tôi ở. Tôi trộm nghĩ thân-phụ tôi quyết không đầu hàng quân giặc. Việc này tất bởi địa-phương-quan mạo-lấu, hoặc là có kẻ gian-thần vu hãm, cho nên tôi mới cải làm nam-trang, định sang *Đăng-châu* để đò la tin tức. Nguyên ilão-bộc của tôi tên gọi *Vưu-thận*, mang đồ hành-lý đi trước. Khi đi qua đây, bị tên tướng giặc ở đấy là *Hàn-hổ* giết chết. Tôi liền nổi giận, cùng *Hàn-hổ* giao chiến hơn 20 hợp, giết được *Hàn hổ*. Bọn lâu-la thấy mất chủ, lại phục cái tài võ-dũng của tôi, mới xin tôi đứng làm chủ trại. Tôi cũng trộm nghĩ hãy nương thân ở đây mà chiêu-tập quân-mã, đợi dịp sau này đem quân đi đánh Phiên, cứu lấy thân-phụ về triều, cho toàn trung-hiếu. Tôi vốn họ *Vệ*, vậy nên bỏ bớt mấy nét hai bên mà tự xưng là họ *Vi* (1) : còn chữ « *Nga* » là chữ tên đàn-bà, vậy nên phải đổi ra làm *Dũng-đạt*. Nếu vậy thì tôi cùng phu-nhân và tiểu-thư đây, thật là « Đồng bệnh tương liên », thế thì chúng ta nên chung nhau nương thân ở đây, để đợi dịp mà đi đánh giặc Phiên vậy.

Doãn phu-nhân mừng-rỡ kể sao cho xiết, lại tấm-tắc khen ngợi mà rằng :

— Không ngờ nàng lại có cái can đảm ấy ! Đàn-bà con gái một thân một mình mà dám nương thân ở trong nơi hang hùm núi, thật cũng đáng kiuh phục lắm thay !

Vi-dũng-đạt, nói :

— Đó cũng là một sự thất đắc dĩ, xin phu-nhân chớ tiết-lộ. Nhưng việc này chẳng hay có sao phu-nhân không biết trước mà trốn đi được, để đến nỗi bị quan Khâm-sai bắt.

Doãn phu-nhân lại thuật cho *Vi-dũng-đạt* biết chuyện *Doãn-thượng-khanh* đã mật báo từ trước, hiện có *Hoàng-phủ thiếu-hoa* đi trốn rồi, còn mình thì tinh-nguyện từ-biệt, tiểu-thư cũng xin từ-biệu, vân vân.

Vi-dũng đạt nói :

— Nếu vậy thì cái tiết-tháo của phu-nhân và tiểu-thư thật là ít có ! Nay nên ở đây đợi dịp đánh Phiên, để cứu lấy thân phụ cho toàn cốt-nhục.

Doãn phu-nhân nói :

— Đã đành rằng ở đây, nhưng bây giờ ai cũng bảo nàng là nam-tử, mà mẹ con tôi lại ở đây, há chẳng mang tiếng xấu-xa lắm ra ! biết làm thế nào cho tiện ?

Vi-dũng-đạt nói :

— Tôi sẽ có diệu-kế.

Doãn phu-nhân hỏi :

— Chẳng hay kế gì ?

Vi-dũng-đạt sẽ rỉ tai mà nói với *Doãn* phu-nhân và bảo rằng :

— Cứ như thế thì không còn e gì có sự hiềm nghi nữa.

Doãn phu-nhân nói :

— Nếu vậy thì thật là diệu-kế !

Trưởng-hoa tiểu-thư cười mà bảo *Vi-dũng-đạt* rằng :

— Nàng đã là công bạn nữ-lưu sao vừa rồi nàng lại ăn-ở, khiến cho tôi chẳng còn hồn-vía nào nữa.

Vi-dũng-đạt cũng cười mà bảo rằng :

— Tiểu-thư thật là người cương-trực tiết-liệt ! Một thân vào nơi hang hùm mà chẳng sợ hãi gì cả, đáng kính đáng phục !

Lại nói chuyện các quân-sĩ ở một ngoài để sửa soạn bày hương án để làm lễ hoa-chúc, đợi mãi không thấy đại-vương ra, có mấy đứa lâu-la bàn vụng với nhau rằng :

— Đại-vương ta quả nhiên nhiệt-tình quá, không kịp làm lễ hoa-chúc, đã thành thân với nhạc rồi.

Lại có hai đứa nữa cười mà bảo rằng :

— Trai tài gái sắc như thế, trách nào không nhiệt-tình. Ấn là chúng ta phải vào bẩm mới được.

Nói xong, liền chạy vào gọi cửa mà rằng :

— Dạ dám bẩm đại-vương ! Chúng tôi sửa soạn xong cả rồi, xin mời đại-vương ra làm lễ hoa-chúc.

Vi-dũng-đạt mở cửa đi ra nhà Tụ-nghĩa-sảnh ngồi, rồi nổi hiệu trống gọi tất cả các tướng lâu-la đến. Khi chúng đến đông, *Vi-dũng-đạt* lại sai người vào mời *Doãn* phu-nhân và *Trưởng-hoa* tiểu-thư.

Một lúc, *Doãn* phu-nhân và *Trưởng-hoa* tiểu-thư ra, *Vi-dũng-đạt* đứng dậy đón vào, mời phu-nhân ngồi lên ghế trên, rồi cùng tiểu-thư ngồi hai ghế ở hai bên dưới.

Vi dũng-đạt nói với các tướng lâu-la rằng :

— Tôi thấy *Hoàng phủ* tiểu-thư là người có nhan sắc, muốn xin kết-hôn, nhưng tiểu-thư không thuận. Tôi cũng là quan-gia tử-đệ, đối với phu-nhân và tiểu-thư, thật là « Đồng bệnh tương liên », vậy muốn mời ở lại đây, để đợi dịp đánh Phiên mà báo ơn thiên-tử. Nay tiểu-thư chỉ kém tôi có một tuổi, nên tôi không làm lễ phát-thệ, nhận phu-nhân làm mẹ, nhận tiểu-thư làm em ruột thì tránh sao khỏi sự hiềm nghi. Các tướng nghĩ thế nào ?

Các tướng lâu la đồng thanh mà khen phải, lại nói :

— Đại-vương trọng nghĩa như vậy, thật là ít có.

Trong bọn ấy có mấy người cười thầm mà nói vụng với nhau rằng :

— Một người vợ đẹp như thế kia, không muốn ; lại muốn làm cu-cậu thì thật cũng ngốc quá !

Vi-dũng-đạt truyền bọn lâu-la bày hương án ra giữa sân để làm lễ phát-thệ *Doãn* phu-nhân và *Trưởng-hoa* tiểu thư nói :

— Đại-vương trọng đãi quá như vậy, mẹ con tôi có tài-đức gì mà dám thừa nhận.

(Còn nữa).

(1) Tục nước Tàu thuở xưa, phàm các con gái nhà sang-trọng, đến bó chân từ bảo bé, để cho chân không lớn lên được. Bây giờ thì cái tục ấy đã bỏ rồi.

(1) Đồng-niên là đỗ cùng một khoa.

(1) Chữ Vệ có chữ Vi đứng giữa.